

KÁRPÁTI LAPOK

A turistaság, a honismeret és a természetvédelem terjesztésére
Kiadja a Magyarországi Kárpát Egyesület

Szerkesztő: Nagy Péter, peter.nagi@t-online.hu

Internet: <http://www.karpategyesulet.hu>

Postacím: 1244 Budapest, Pf.: 800.

Együtt Barátainkkal

A fenti címmel készült rendhagyó írásunk 2. és egyben befejező részét ajánlom becses figyelmükbe. Azért más, mint a szokásos hegyjáró túrabeszámoló, mert „tudományos ismeretterjesztéssel” párosul. Nevezetesen, Szászhermány és Prázsmár erődítmény-templomai történetének részletes leírásával.

Prázsmár azért is különleges, mert *Erdély erődtemplomos falvai* néven – Berethalom, Kelnek, Nagybaromlak, Szászfehéregyháza, Szászkézd, Székelyderzs falvakkal együtt, felkerült a Világörökség listájára. (2. old..)

Helyesbítés

és értékes kiegészítés érkezett Lapunkban megjelent egyik írásunkhoz. Örülünk annak, gyorsan közzétesszük. (10. old.)

Budai-hegységben

járt a Kárpát Egyesület Ifjúsága. Nem kell világgá menni, fővárosunkban is bőven lehet részünk kalandban. Az élménybeszámoló alcíme szerint: *Először a barlangban veszünk el, aztán a ködben* (12. old.)

Képriport

Mocsári László – ismertebb nevén Lápi –, a túrán készült fotóit kísérőszöveg nélkül küldi folyóiratunk számára. Ezzel többlet munkát okoz a szerkesztőnek, azonban a jobbnál-jobb képeket látva, ez „bocsánatos bűn”. Annál inkább, mert egy jól komponált kép többet mond ezer szónál. Kiváló fotósunk a túra helyét elárulta, **Hargita**.

Ezen varázslatos erdélyi tájon – **Vámos László** vezetésével, közel egy hétig sielt, hótalpaszott a mindenre elszánt csoport. Képriport a 15-16. oldalon.

Miért került egy kutya a címoldalra? Természetesen gondolat-ébresztőnek. Aki jelen volt a túrán az tudja, aki pedig csak a képet látja, gondolhat egy és mást. Ez alkalommal, saját elképzelésemmel nem befolyásolom a Kedves Olvasót.

(A szerk.)

Őszi barangolás a Királykő, a Bucsecs és a Cukás hegységeken

A kalandra kész Csanádi Imre, Zakariás Antal, Soós Gábor, Orbán Imre

Együtt Barátainkkal élménybeszámolóinkat 2007. novemberi számunkban kezdtük. Abban Kőhalom váráig jutottunk, íme a folytatás.

A kora esti órákban értünk Brassóba, ahol Nádudvary György már várt minket, s arról tájékoztatott, hogy túráinkhoz brassói túratársaink lesznek Zakariás Antal és Soós Gábor személyében. Szálláshelyünkön – a református egyház kezelésében lévő vendégházban, amia város szívében, a temetőben

volt –, Tóniékkel alaposan átbeszéltük az elkövetkezendő napok programjait. S abban reménykedtünk, hogy túráinkon az ősz a szebbik arcát mutatja. Amit azért szerettünk volna annyira – mert a száraz és forró nyár ellenére –, minden közös külföldi túránkat jégeső, zivatar bevezetéssel tartós eső kísért. A kora reggeli viszontlátás reményében nyugovóra tértünk.

Királykő

A zsalugátereken kopogó eső ébresztett, „de minket nem fából faragtak”, irány a Királykő.

A Plaiul Foi menedékháznál tettük le az autót, s kezdtük meg túránkat. Először a Tamáspatakot követtük, majd a Vladuska-patak völgyében egyre emelkedő jelzetlen úton értük el a „Királylány kastélya” elnevezésű bivakhelyet. Talán fél személy fér el benne kényelmesen, de rossz idő esetén akár hárman is kuporoghatnak e menedékben a rossz idő elmúltát várva. Itt értük el a Közép-övek nevezett részt, s tettünk kilátásban és érdekességekben gazdag túrát.

Megtekintettük az Anghelide fallosza nevű sziklaképződményt, amely nevével megegyezően tényleg egy ... emlékeztet. Kora délután kezdtük meg a visszavonulást a hegyről, a Deubel útja – Spirla menedékház – Spirla-völgyön keresztül. A Spirla menedékház fél foci labdára emlékeztető alakja után az őszi erdő varázslatos színeivel pompázó Spirla-völgybe vezetett utunk, majd a Tamáspatakot követve értünk gépkocsinkhoz.

A Királykővön Soós Gábor volt a túravezetőnk

Az előregyártott műanyag-menedékház

Menedékház újrahasznosított anyagokból

Szabadmászás a Királykövön. A nedves kövekbe kapaszkodva voltak igen nehéz pillanatok

Skanzen, várak, erődítmény-templomok

A következő napot ismét a Királykőn szeretnénk volna tölteni, de az erős és tartósnak ígérkező köd miatt kultúr programra váltottunk. Megtekintettük a töröcsvári várat, s az alatta elterülő skanzen, amely bemutatta a környék építészeti emlékeit. Ellátogattunk a történelmi Magyarország határára, sőt azon is túl. Itt egy a Tóni által „a német várának” nevezett kis erődítést jártunk körbe. Majd a brassói sajt- és zöldségpiacon történő „feltankolást” követően Szászhermány és Prázmár erődített templomait néztük meg. (bővebben a 8-9. oldalon)

Tűzhely a paraszt konyhában és kályha az uri étkezőben, Töröcsvár

Bucsecs

Negyedik napunkon az ősz szebbik arcát mutatta, és megláthattuk a Bucsecset. Busténybe utaztunk autónkkal, s a felvonó indulása előtti időben megtekintettük a bustényi kastélyok legszebbikét, a királyi kastélyt. Ezt követően Péter feltankolta katalizátorral szerelt autóját eurosUPER-benzinnel, amiről kiderült, Romániában ólomtartalmú. Ez meglehetősen nagy aggodalmat jelentett számára, azonban autója ezt is kibírta.

A királyi kastély Bustényban

A felvonóban román katonák és mi négyen indultunk a Bucsecs platójára. A felső állomáson orrig érő köd és süvöltő, hideg szél fogadott minket. Sajnos a Szfinx és társai szikla kibukkanásokból értékelhető felvétel nem tudtunk készíteni, így az idő jobbra fordultában bízva neki vágunk a Bucsecsnek. A szél szétszaggatta a ködöt a platón, s kisütött a megváltásként várt Nap is. A Prahova-völgyét megülő és gomolygó köd játékát figyelhettük meg, ahogy a Hősök Keresztjéhez értünk. A Caraiman ÉK-i leszakadásaiban csapdába eső köd nem tudott a platóra felkúszni, így egész nap remek kilátásban volt részünk. A Caraiman oldalában reggeliztünk, majd a Costila lokátorokkal és átjátszókkal tüzdelt csúcsa alatt oldalaztunk.

A Prahova-völgyét megülő és gomolygó köd játékát figyelhettük meg, ahogy a Hősök Keresztjéhez értünk. A Caraiman ÉK-i leszakadásaiban csapdába eső köd nem tudott a platóra felkúszni, így egész nap remek kilátásban volt részünk. A Caraiman oldalában reggeliztünk, majd a Costila lokátorokkal és átjátszókkal tüzdelt csúcsa alatt oldalaztunk.

Jutott idő a gyönyörködésre, a szél és víz felszíni formákat létrehozó erejének tanulmányozására és a fotózásra. Egész a Fogarasi havasokig el-láttunk, s az ÉNY-i horizonton felbukkanó Királykővet csodálva értünk a Török mecset nevű szálkőhöz.

Az Omu menedékházban csorba formájában elfogyasztott ebédünk után bejártuk a 2505 méter magas Omu (Ember) csúcst. Most kezdődött túrán legnehezebb része, ugyanis le kellett ereszkednünk közel 1800 méter szintet. A Szarvas-völgyön keresztül kezdtük meg az ereszkedőt, s képet kaphattunk a talajerózióról. Közel két és fél óras ereszkedés után értünk a „a juhok megszámlálása” nevű sziklaszoroshoz. Majd enyhült az út lejtése, és áttértünk az eddig járt sárga sávjelzésű útról, a piros háromszögjelzésűre. A Costila tisztását elhagyva, erősen lejtős erdei úton értük el Bustényt. A főutat követve, még három kilométert gyalogoltunk az aszfalton, s értünk az autóhoz. A Bucsecs bejárása volt egybehangzó vélemény szerint túránk fénypontja.

A híres kőképződményt, a Sfinx-et alig lehetett a sűrű felhőben felismerni

Sok felvétel készült a gyorsan mozgó felhők játékát kihasználva. Alsó képen alig, de látszik a Fogarasi havasok vonulata

Csukás

Utolsó túranapunkon a Csukás-hegységbe indultunk. Brassót és Szecsele várost elhagyva, a Tatrang völgyében egyre emelkedő úton érkeztünk a Bretocsa-hágó 1263 méteres nyergébe. Innen eleinte lejtős, majd munkagépekkel lemart betonos úton értük el a Vöröshavas menedékházát, ahol hátrahagytuk az autót. Borongós őszi időben vágtnak neki a Csukásnak, s csak reménykedtünk, hogy felszál a köd, s látunk is valamit ebből a csodából. A Beri-patak völgyét

Sűrű felhőben Zakariás Antal, felvételi távolság kb. 5m

keresztezve, gléderrel simított sáros úton értünk az 1595 méter magasán lévő Csukás menedékházhoz. A menedékház romokban áll, barbár emberek felgyújtották, széthordták, de még romjaiban is impozáns. Az alagsorban kb. 1000 sörös üveg szilánkjai teszik „emberibbé” a helyzetet. Azon morfondíroztunk, hogy még mindig megérné rendbe hozni a házat, állandó gondnokkal ellátni, erre lenne jó, mondjuk az EU-s pályázati pénz. Európai Unió támogatással, 8-10 órás távolságokra menedékház hálózatot lehetne létrehozni a Kárpátok gerincén az Alpok mintájára. Természetesen a természetvédelmi előírásokat be illene tartani, s szigorúan kellene azokat ellenőrizni. Álom-álom édes álom! Ezen töprengéseim közben értünk a „Csöcsös banyák”, rendes nevén a Pletykálgató vénasszonyok szikla alagzatához. S csodák-csodájára a Vörös-havas felől fújó szél kisöpörte a ködöt a Csukásból és kezdődhetett az álmélkodás. Beláttuk szinte az egész hegységet, s bizony sűrűn kattogott a fényképezőgép, dolgozott a kamera. Pihentünk, ebédeltünk, s csodáltuk a tájat.

A Csukás leírására álljanak itt a legnagyobb székely, Orbán Balázs mondatai, mert csak az Ő szavaival lehet e tájat dicsérni.

„a...Csukás...központjából...hat roppant sziklagerincz vagy inkább sziklalánczolat sugárzik ki...egyiknek lejtősleg hanyatló oromzatán halidomú roppant csompók meredeznek, oly helyzetben, mintha esőnyelől éktelen szájaikat nedvesengve tátanák ég felé. A másik kifutvány szirtoromzatán Memnon szobrokat utánzó sziklák trónolnak...A harmadik gerincz tarajkék szabályszerűen idomult kerek kúpok díszítik...A negyedik gerinczet ily elhelyezésű, s ily lépcsőlegesen fejlődő czukorsüveg idomú csompók díszítik, míg az ötödiknél ind pagodák bizzar idomzatú, a hatodiknál özőn előtti szörnyállatok óriási mintái sorakoznak...”

Sajnos a Csukás 1954 méter magas csúcsára érve ismét erőt vett magán a köd, s Orbán Balázs által leírtakat csak sejtettük. A gerinc a csúcsnál DNY-i irányt vesz, s szerencsénkre a köd is odébb állt. Időnk nem lévén az „Ördög keze” szikla alakzatot nem tudtuk felkeresni, de kár-

A csodás táj kezd kirajzolódni előttünk

A Csukás hegység felhős cúcsán Zakariás Antal, Orbán Imre,
Csanádi Imre, Nagy Péter

pótlásként ott volt a „Góliáth”. Más elnevezés szerint „Zsidó”, egy szikla, ami minden oldalról más formát mutatott. A Tigáj-nyeregbe érve rázendített az eső és esett vigasztalanul, talán siratva az őszt, siratva minket. A menedékházhoz érve lefele tettük az irányt, s a sáros út most még kellemetlenebb volt. Az őszi erdő utoljára még megmutatta szebbik orcáját, így búcsúzva tőlünk.

Kirándulásunkat hét napra terveztük, amit megszakítottunk az internetes időjárás előrejelzés kedvezőtlen

jóslata miatt. Nagy hibát követtünk el. A hatodik napon Brassó felett is kisütött a nap, de ezt mi is tapasztalhattuk, ahogy a Torda – Kolozsvár közti úton három órát araszolva, földutakra terelve végig izzadtuk.

Köszönjük Nádudvary Györgynek, Zakariás Antalnak és Soós Gábornak az élményekben gazdag szép napokat.

Lejegyezte: **Orbán Imre MKE**, fotók: **Nagy PéterKEE**

Csukás hegység részlet és a kőzete

Erődítmény-templomok

Szászhermány

Brassótól 8 km-re ÉK-re található Szászhermány (Harman, Honigsberg) község, melyet régi okleveleink Mons-melisnek neveznek. A település első okleveles említése 1243-ban történik, mikor azt IV. Béla a cisztercieknek adományozza. I. Lajos király 1377-ben Brassó fennhatósága

alá rendelte a falut, melyet Zsigmond király 1433-ban megújított. 1552-ben a moldvai Illés, Rareș Péter vajda fia, 1599-ben és 1600-ban Mihály vajda, majd 1602-ben Basta tábornok csapatai dúlták fel. 1612-ben Báthori Gábor jött ide, hogy a tőle elpártolt hermányiakat meghódoltassa. Ezek azonban Böhmen János vezetése alatt a templomerődbe húzódtak. Báthori végül is 14 napi eredménytelen ostrom után, április 20-án a falu felgyújtva vonult el seregével. 1658-ban egy hétig tartotta magát az erődített templom őrsége a moldvai vajda ellenében, mire az bosszúból felgyújtotta a falut. II. Rákóczi Ferenc alatt a kurucok is megostromolták, de elfoglalni nem tudták. A felkelt székelyek 1848 decemberében a faluval együtt a templomvárat is elfoglalták az osztrák katonaságtól. A védők egy részét leölték, a többieket fogságba vetették. Ezután a vár hadi jelentősége megszűnt.

Szent Miklós tiszteletére szentelt temploma a XIII. században épült, és már 1240-ben oklevél említi egyházát. 1421-től átalakították az épületet. A szentély északi falához sekrestyét toldottak, három hajója hálóboltozatot, szentélye keresztboltozatot kapott. Nyugati bejárata előtt emelkedő tornyát vártoronnyá formálták és négyszintesre magasították.

A XV. század végén kezdték építeni védelmi rendszerét, de munkálatai átnyúltak a XVI. századba is. A templomot kör alakban kettős fal övezte, melyet hét négyszög, és egy hatszög alaprajzú torony erősített. A 12 m magas falak külső oldalain lőrések láthatók. Mély és széles vízesárok vette körül. Ezen a déli oldalon lévő kapuhoz cölöpökön nyugvó fahíd vezetett át, melynek végén felvonóhíd volt. Az árkot időközben feltöltötték, a híd helyén pedig egy oszlopsoros, fedett folyosó látható. E folyosón a kaputorony alatti hosszú, szűk folyosóra lehet jutni, ahol még látható a leereszthető csapórács. A nyugati kaputorony csak a XVIII. században készült el.

A belső udvar védőfalához két sorban, összesen 200 kis kamrát építettek, fából készült nyílt folyosókkal, lépcsőkkel. Az északi kamrasor egy része elpusztult, ezen az oldalon csak 2-2 kamra látható.

Prázsmár

Brassótól ÉK-re 20 km-re, a Tatrang folyóhoz közel fekszik Prázsmár (Tartlau, Prejmer) község. Főterén található a szász evangélikus erődtemplom, amely a hermányi mellett a Barcaság másik legmonumentálisabb erőssége. Sorsa hasonló Hermányéhoz, közel lévén Erdély határához, az Ósánci-szoroson és a Bodzai-szoroson betörő ellenség mindig beléjük ütközött.

Prázsmár első ismert birtokosa Prázsmári Theel fia Ditricus, akinek IV. Béla adományozta a települést 1235-ben, a szomszédos falvakkal együtt. A Szent Kereszt tiszteletére szentelt templomát 1240-ben említi oklevél. A helység (Nagy) Lajos király 1377-ki adománylevelében Tortaleu néven fordul elő. Prázsmár 1454-ben lett mezőváros, Mátyás király 1471. márc. 10-én kiadott adománylevele is így említi.

A helység templomát a török terjeszkedésének hatására a 15. században vették körül védőfalloal, és erősítették meg bástyákkal. 1515-ben Szapolyai János erősítette meg falait, 1529-ben István vajda, majd Rareș Péter moldvai vajda vette ostrom alá, és gyújtotta fel a várost. Mihály vajda 1599. október 17-én vonult be Erdélybe, és második táborhelye Prázsmáron volt. A szászok meghódoltak előtte, ennek ellenére katonái felgyújtották a települést. Három évvel később, Mihály vajda legyőzése után a várost Basta hadai dúlták fel. 1661-ben Ali pasa dúlta a környéket és 80 prázsmári lakost hurcolt el. 1704-ben a kurucok pusztították el a templomerődöt, ők 60 lakost vittek el rabságba. Az 1767. évi tűzvészben a város 200 háza leégett. 1848. dec. 5-én a császári csapatok által megszállt Prázsmárt a háromszéki székelyek foglalták el harc nélkül, mert közeledtükre az osztrákok elmenekültek. A templomerődöt 1970-ben restaurálták.

A 13. századi eredetű templomot a 15. században átalakították. A keresztházas, ciszterci típusú épület falait alig változtatták: csupán a hajók és a szentély találkozása fölé került egy nyolcszögletes, gúlasisakos torony, a szentély északi és déli falához pedig egy-egy keresztboltozatos kápolna épült. A templom főbejárata a Ny-i oldalon, míg mellékkapuja az északi kereszt-

hajó záródásának középső részén található. Szent Kereszt-oltára 1450 körül készült, stallumát a rajta lévő felirat szerint 1526-ban faragták.

A templomot megközelítően kör alaprajzú kettős védőfal övezi. Külső védőfala nagyrészt megsemmisült, és csak alapfalainak egy része maradt meg. Bejárata a déli oldalon van, melyet egy sokszögű, kiugró tornyos, és egy védőpártázattal ellátott elővédőmű erősített.

Ehhez csak az övező mély és széles vizes árkon átvezető cö-

lőphídon lehetett eljutni, melynek végén felvonóhíd volt. A vízesárokba a környező források vizeit vezették. A felvonóhíd az árokkal együtt már eltűnt, helyét a 19. században épített oszlop-csarnokos folyosó foglalja el. Bejáratként alagútszerűen kiképzett kapuvédőművet építettek, amelyet öt helyen is elzárhattak tölgyfa kapukkal. A ma is meglévő nagyméretű kapubástya alatt még megvan az alagútrendszer folyosója, melynek közepe táján a leereszthető védőrács eredeti helyén található.

A templomerődön belül az elő- és a belső udvar védőfalához két-három emelet magasságban összesen 275 kamra épült, az ezek előtt végigfutó, fából készült nyílt folyosókkal, a hozzájuk felvezető karfás lépcsőkkel. Ezekben a kamrákban nemcsak tulajdonosaik találtak menedéket, hanem itt helyezték el értékeiket, élelmiszereiket is. A kamrák ma is teljes épségükben állnak. Egykor magát a települést is fal vette körül, melynek öt kapuja volt.

Összeállította: Orbán Imre, MKE, fotók: Nagy Péter, KEE

Források.: Kiss Gábor: Erdélyi várak, várkastélyok. Bp. 1987.

Csorba Csaba – Marosi Endre – Firon András: Vártúrák Kalauza III. Bp. 1983.

Szentpétery Tibor – Kerny Terézia: Az Olttól a Küküllőig. Bp. 1990.

Helyesbítés

A szerkesztő köszönetet mond az alábbiakban, változatlan formában közzétett helyesbítésért.

Tisztelt Nagy Péter Úr!

Nemrég olvastam a Kárpáti Lapok 2008. évi első számát. A „Gyöngyöستől Sástóig” című fejezetben több olyan kijelentést is találtam, ami nem felel meg a valóságnak. Ezúton szeretném ezeket helyesbíteni.

Engedje meg, hogy leírjam röviden a malom történetét és csatoljak néhány fényképet is.

A **vízimalmot** a gyöngyössolymosi Molnár Gusztáv építette fel, 1990-ben kezdte el a tervezését. A mátrai malmokban nem gabonát őröltek, hanem posztót és nemezt készítettek. Ezeket a malmokat kalló malmoknak hívták. Ilyen volt '90-es években felépített késői utódjuk is.

Krigovszki József építésmérnök segített a XVI. századi gerendavázás épület megtervezésében. A malom kivitelezésénél még segített Selmeczi Kovács Attila is, a Néprajzi Múzeum főigazgató-helyettese. A vízimalom felül csapós volt, azaz a malom működését szabályozó vízfolyás magasabban volt, mint a malom. A faszindelyeket otthon a családjával készítette Molnár Gusztáv, hosszú heteken, hónapokon keresztül. 1991 végére már állt a malom, decemberben elkezdték a felső tó gátjának az építését. 1992 januárjában a vízikerek és a tengely elkészítéséhez fogtak hozzá. A kerék 305 cm átmérőjű volt. Az elkészítésénél a XVII. századi szerkezeti megoldást és fagegmunkálási eljárást használták. 1992 májusában már készen volt a kallómű is. A malom ünnepélyes átadása 1992. május 29-én történt. Legkisebb lánya után, Zsófi kallónak lett elkeresztelve a malom. A következő években

füstös konyha, fedeles és tőkés kapu, valamint két tó is kialakításra került. A tavakba vadkacsákat költöztettek.

Molnár Gusztáv felesége 1994-ben meghalt. A család élete ezután gyökeresen megváltozott. A Zsófi kallót a rendszeres jelenlét hiányában feltörték, átmenetileg csöves tanya lett belőle. 1998-ban barátokkal felújították a vízikereket, 4 kalapácsosra alakították át a kallóművet. Újraépítették a malomfőt és a vízravezetés vályúját is. Távollétükben sajnos többször is letaposták vandálok a vesszőfonatos kerítést, ellopták az állatokat, vizet engedtek a lelakatolt vízikerekre, elrekesztették a tó kifolyóját, és persze szemeteltek ahol csak tudtak. Ezek miatt 1999-ben vadkerítéssel kerítették körbe a portát. 2001 júniusában hatalmas felhőszakadás volt a Mátrában. A tó gátját a víz átszakította. A kerítés ki volt döntve. A malomárok melletti rézsú leszakadt, a malomfő romokban hevert. Az épület és a vízgépészeti részek azonban sértetlenek maradtak. A füstös konyhát a következő évben elbontották.

korabeli szerszámokkal, alapanyagokkal, korhű öltözetben. Itt állították fel 2004. májusában a malmot. Mátrafüredről szinte darabokban vitték ki a malmot Kaltenbergbe. Magyarországon sajnos a hivatalos szervek teljesen érdektelenek voltak.

Némi kis átalakítás után, 14 év után, a malom végre ténylegesen munkát végzett, posztót vert. A malom azóta is ezen a birtokon fekszik. (Bővebb információ: Gyöngyösi Kalendárium 2001, 2006.)

A **sástói kilátóval** kapcsolatos észrevételt is szeretném némiképp helyesbíteni.

A jelenlegi kilátótorony korábban az alföldön működött kőolaj fűrőtoronyként, onnan hozták fel az 1960-as években. Már eredetileg is kilátótoronynak került ide, a Mátrában nem kutatnak vele semmit sem.

Az 520 m magasságban lévő tó természetes képződmény, nem pedig a „fűrés” után keletkezett. *Sástó Magyarország legmagasabban fekvő tava*, amit már az 1909-es útikönyvek is említenek. Az 1960-as években rendezték a medret, kikövezték a partszéleket és kialakították a szigeteket. A tó mellett fekvő kempinget 1961-ben avatták fel. A sástói üdülőttelep az 1970-es, 1980-as években épült ki.

Remélem tudtam pár hasznos információval szolgálni.

Üdvözlettel:
Szűcs Nándor

Mélységek és magasságok a Budai-hegységben

Először a barlangban veszünk el, aztán a ködben

Az új esztendő tavaszi idővel köszöntött ránk, kivéve azt a szombati napot (2008. január 19.), amikor ifjúságunk 14 fővel kalandozni indult Budára. Esőfelhőkkel együtt gyülekeztünk, de mivel a Budavári Labirintus történelmi mélységeibe készültünk alászállani, elindultunk, gondolván, hogy oda úgysem jön utánunk az eső. Kissé elidőztünk a BKV jegypénztáránál, és rövid útköltség-számolgatás után megpróbáltunk eligazodni a tömb-, napi-, és családi jegyek sűrűjében. Miután sikerült a legolcsóbb változatokat beszerezni, három röpké átszállás és némi gyalogos keresgélés után (az itiner által adott cím: Úri u. 9., Lovas út/Palota út sarok – ami így kissé értelmetlen, mert két út kereszteződésében biztosan nem egy harmadik utca kilencedik háza

található) máris legördülhetünk a Budavári pincék alatt található Labirintus meredek lépcsőjén.

Mindjárt a barlang elején csoportképet készítettünk, hátha a túlsó végére már csökkent létszámmal érkezünk, legalább tudjuk, kit kell keresni. Majd nekiindultunk a Vár alatt található sötét barlangrendszernek. Kicsit világosabbra számítottunk, de mivel a csomagot kint kellett hagyni, a fejlámpák pedig bennük tanyáztak, így már nem segíthetünk magunkon, csak a petróleum-

umlámpák gyér fénye mutatott utat. Először a szinte tapogatódzva haladtunk az őskori barlangrajzok folyosóján, majd a Világtengelyt fedeztük föl. A körben található szimbólumokat próbáltuk először meglátni, aztán megfejteni. A sötétben nem tudtuk elolvasni az itinert, később kiderült, hogy a pocsolyák helyett a tengely közepébe kellett volna belépni, így rövid ideig mindnyájan a világ közepének érezhettük volna magunkat. (Tanulság: a sötétségnek lehetőségektől megfosztó hatalma van!)

A Sámán-átjáró után elvileg a magyar történelem folyamán halad végig az útvonal, de nem véletlen a labirintus elnevezés: jobban összekeveredtünk a történelmi események helyszínei között, mint az összes valamire való történész együttvéve.

Az elején még „időben voltunk”: a Csodaszarvas-ösvény után a Hun-magaslat lépcsőjét még helyes sorrendben találtuk meg. Ezután azonban a tatár folyosóra tévedtünk, majd a török korban eldűlt országot szimbolizáló, sárba süllyedő hatalmas koronás fő tekintett ránk szomorú szemmel. Némi „időugrás” után visszatévedtünk az Árpád-házi terembe, ahol egy márvány keresztelő medence szimbolizálta a magyarság római rítusú keresztény hitre térését. „Vizet prédikálás” után „bort ihattunk” a reneszánsz sziklateremben. Sajnos a kútból kifolyó bor szőlejét még Mátyás király szüretelhetette Gömörben, mert olyannyira „óbor” sikeredett belőle, hogy már igen ecetes íze volt. Időközben betértünk még a Borostyános grottába, ahol harmonikus zeneszó búcsúztatott el a magyar történelem kissé időzavaros megtekintése után.

A labirintus azonban még nem ért véget. Új, történelemtől független, szenzációs „leletek” heverték a lábunk előtt! Idézet a labirintus itinerjéből: „A Történelmi Labirintus folytatását vá-

teljesen sötét barlangfolyosóban megkeressük a fényt. Szerencsére egy falba illesztett vezetődróttal azért megkönnyítették az araszolást. A sötétben kacskaringózás után már azt hittük, hogy megtaláltuk, de csak egy neonfényes izé adott némi zöldes fényt, aztán újból sötétben tapogatódtunk. Végül meglett a Nap, a kijárat, és minden túratárs is. Sötétbe belefáradt szelmünket megpihentettük a vetítőteremben, ahol végre láthattuk a barlang és a magyarság történetét (most már a megfelelő sorrendben). Végül a labirintusból való kitalálás sikerét megünnepeltük a barlang előcsarnokában egy hátizsákos ebédeléssel.

Mikor felszint értünk, csapadékmentes idő ígérkezett, ezért útitervünk második részét is megvalósíthatónak ítéltük: megcéloltuk Buda legmagasabb pontját, a János-hegyet. Végigsétáltunk az északi budai várfal mentén, átboltadoztunk a Hadtörténeti Múzeum előtt elfekvő középkori ágyúkon, utunkba került még néhány első világháborús géppuska, az utolsó budai török pasa síremléke, a Bécsi kapu, a Moszkva tér (hódítók újabb emlékei?), majd megunva a főúton gyaloglást, villamosra, a Városmajorban pedig fogaskerekűre szálltunk, és meg sem álltunk a Széchenyi-hegyig. Havas eső fogadott, de bemenekültünk a gyermekvasút fűtött kocsijába, és a János-hegy aljához dőcögtünk. Az eső innen már elvonult, emlékképpen egy jégpáncállal borított erdei utat hagyott maga mögött.

ratlan esemény szakította félbe. A barlang legmélyebb pontján a rekonstrukciós munkálatok során egy emberi lábnyomatot tartalmazó ősközetre bukkantak. (...) A legalább 42 millió éve előbukkanó, legkésőbb pedig – vélhetően – a felső-eocén tengerelöntés nyomán kb. 38 millió éve eltűnő civilizáció maradványainak túlnyomó része nem más, mint különféle fogyasztási eszközök, ún. konzum idolk lenyomatai. Az eddigi feltárások során szellemi tevékenységre, kultúrára, művészetre, vallásra, stb. utaló leleteket még nyomokban sem találtak. Ebből a jellegzetességből ered az idáig ismeretlen ember antropológiai meghatározása: homo consumus.”

Természetesen a történet fikción alapul. A különféle sportcipős, lánckerekes, mobiltelefonos, számítógép-kütyüs, műanyagpoharas és óriási kólásüveges „lenyomatokon” jót derültünk, és reméljük, hogy nem (csak) ilyen jeleket fogunk magunk után hagyni.

A szellemi sötétség még a Napot is fogságba ejtette, így csapatunkra várt a feladat, hogy egy

Itt kellett fölmásznunk. Szerencsére a nap már dolgozott egy kicsit az érdekünkben (ha már megtaláltuk a sötét barlangban): az út szélén egy lábnyomnyi szélességben elolvadt a jég, és a sima talajon óvatosan föl tudtunk egyensúlyozni – mivel egy meredek lejtő kitartóan végigkísérte botladozásunkat a Libegő előtti játszótérig. A felnőttek a csapáson araszoltak fölfelé, harc-edzett fiaink azonban előkapták a nejlonszákókat, és lecsúszkáltak az úton, majd a jégen fölszaladva (repülve?) újabb csúszás következett. Ezzel a „fölmegyek lecsúszással” technikával gyorsabban jutottak föl a Libegő platójához, mint a felnőttek, és némi korcsolyázás után meghódították a szintén jégpáncállal borított játszóteret is.

Innen csak részben jeges aszfaltúton mehettünk a kilátóig, de a könnyebb haladásért cserébe ködfelhő ereszkedett a tájra. Korábban úgy terveztük, hogy hosszas csúszkálás után esti fényben tekintjük meg a várost és a teliholdat, de még naplemente környékén sem voltunk, mégsem láttunk húsz méternél tovább. Azért fölgyalogoltunk. Először Erzsébet királyné emlékműve, aztán a felújított őrház bontakozott ki a homályból, majd a kilátó impozáns épülete is kezdett látszani, amikor már majdnem nekimentünk. Odabent a kilátó építéséről és a környékről színvonalas helytörténeti kiállítást szemlélhettünk meg, néhányan pedig megtekintettük az „óskáoszt” a kilátó tetejéről. Szürkésfehér, hideg, nedves, ápol, és eltakar. Mindent.

Visszasétáltunk a Libegőig. Túravezetőnk sokak sípjelzéssel „füttyörészve” megpróbálta megakadályozni, hogy csapatunk egyik-másik fele ködbe vesszen, de a Libegő felső állomásánál mindenki hiánytalanul előbukkant. Az épületben rövid melegedő- és uzsonnaszünetet tartottunk, majd megcélzottuk a Normafát, remélve, hogy lejjebb már nincs köd és lehet még egy kicsit csúszkálni. Háromnegyed órányi balladai homályban baktatás következett egy félig jeges aszfaltúton, időnként árokugró gyakorlatokkal a közlekedő autók elöl. Szerettünk volna az autótú mellett melletti ösvényre letérni, de ezt a rajta tartózkodó jégpáncél elég hatásosan megakadályozta.

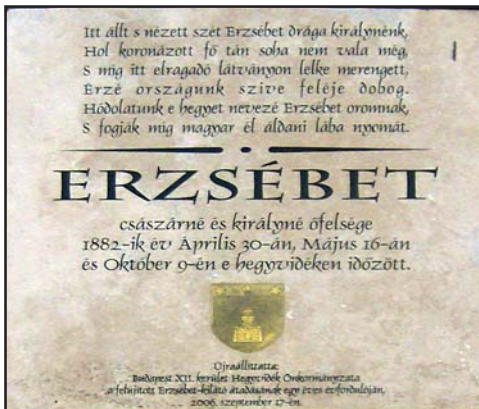
Mire a Normafához értünk, a köd is sűrűsödött, és a jég miatt meg sem lehetett közelíteni a lejtőket, pedig többen pingvin-mozdulatokkal piruetteztünk a láthatatlanság határán. Krisztián egyszer megpróbált lecsúszni. Eredmény: eltűnt, mint szürke szamár a ködben, alig bírt visszakapaszkodni a lejtő tetejére. Percekig kiabáltunk, ő is ködbe vesző hangon kiáltott vissza, így egymás megértése igen korlátozott volt. Még jó, hogy a felfelé út vaksötétben és süketen is könnyen felfedezhető, így hosszas várakozás után újból minden csapattag látótávon belül került.

Mielőtt baljós balladai szereplőkként többen is belevesztünk volna az estéli homályba, esetleg boka- vagy egyéb törés következett volna be a jégpáncél miatt, megkerestük a buszt, és újabb három átszállással – közben Budapest legmélyebb pontját érintve a Duna alatt a metróban – teljes sötétségben hazautaztunk.

Reméljük, következő túránkon látunk és látszunk.

Mayer Zsuzsanna, MKE

Résztevők: Baumann Mária, Hegedűsné Irénke, Hegedűs Krisztián, Kertesné Hamara Andrea, Kertes Balázs, Kertes József, Kutsera Imre, Kutseráné Edit, Kutsera Kristóf, Magyar Zoltán, Majer Zsuzsanna, Szabóné Berger Ildikó, Szabó László Laciapu, ifj. Szabó László.

Hargita-hegység gerinctúra hótalppal és túrásíval

2008. február 2 - 10.

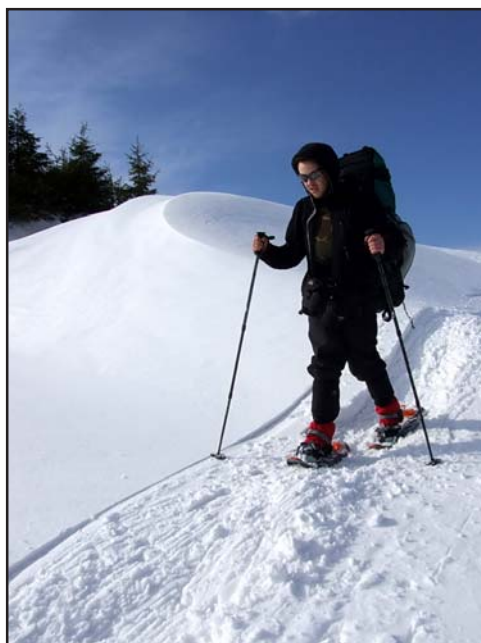
fotó: Mocsári László

A 2008-as téli gerinctúránk helyszínéül a **Hargita-hegységet** választottuk. A túra **Marosfőtől Tusnádfürdőig** tartott, kb. 85 – 90 km hosszan.

Az útvonal:

Marosfő – Osztoros – Fertő-tető – Madarasi Hargita – Hargitafürdő – Tolvajos-tető – Büdösfürdő – Kakukk-hegy – Nagy-Piliske – **Tusnádfürdő**.

Képriport – Hargita túra fotó: Mocsári László

